НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

Сектор за економска истраживања и статистику

ТРЕНДОВИ У КРЕДИТНОЈ АКТИВНОСТИ

Прво тромесечје 2022. године

Београд, мај 2022. године

Уводна напомена

Извештај *Трендови у кредитној активности* објављује се ради што бољег разумевања ситуације на домаћем кредитном тржишту. У њему се детаљно разматрају кретање кредитне активности, цена задуживања привреде и становништва, као и услови на кредитном тржишту на основу фактора који одређују понуду и тражњу за кредитима.

Кредитни агрегати представљају квантификацију кретања на овом тржишту и израчунавају се на основу статистике биланса стања банкарског сектора, која обезбеђује податке о стању потраживања домаћих банака по основу кредита. Ако се узме у обзир релативно високо учешће девизно индексираних кредита у кредитном портфолију, прираст и стопе раста кредита израчунавају се по искључењу ефекта промене курса динара према осталим валутама заступљеним у кредитном портфолију.

У извештају се користе и резултати анкете о кредитној активности банака, коју Народна банка Србије спроводи од почетка 2014. године. Учешће банака у анкети је добровољно. Захваљујући анкети, знатно је унапређено сагледавање ситуације на домаћем кредитном тржишту, јер пружа увид у ставове представника банака о оствареним и очекиваним променама на страни понуде кредита, као и на страни тражње приватног сектора за кредитима.

Користе се и резултати анкете коју је Европска инвестициона банка развила у контексту Бечке иницијативе 2, која прати процес смањења изложености међународних банкарских групација и пратећих ограничења кредитне активности. Анкета се спроводи од октобра 2012, два пута годишње, и прати супсидијаре међународних банкарских групација у земљама средње, источне и југоисточне Европе – њихове стратегије, тржишне услове и очекивања. Циљ анкете је сагледавање ефеката понуде и тражње на кредитну активност, као и утицаја домаћих и међународних фактора на услове понуде и тражње. Актива банака учесница ове анкете у просеку чини 50% укупне активе банака у региону.

СКРАЋЕНИЦЕ КОРИШЋЕНЕ У ОВОМ ИЗВЕШТАЈУ

БДП – бруто домаћи производ
млн – милион
млрд – милијарда
мг. – међугодишње
NPL – проблематични кредити
п.п. – процентни поен
Т – тромесечје

Не наводе се друге општепознате скраћенице.

Садржај

Резиме **6**

I. Сектор привреде **8**

1. Кредити привреди 8
2. Цена задуживања привреде 10
3. Оцена понуде и тражње за кредитима – на основу резултата анкете о кредитној активности 11

II. Сектор становништва **12**

1. Кредити становништву 12
2. Цена задуживања становништва 13
3. Оцена понуде и тражње за кредитима – на основу резултата анкете о кредитној активности 14

Мере Народне банке Србије и Владе Републике Србије усмерене на подршку кредитној активности у условима пандемије *COVID-19* **15**

Методолошке напомене **16**

Резиме

Захваљујући доброј реализацији пре свега кредита привреди, међугодишњи раст кредитне активности према немонетарном сектору наставио је да убрзава у 2022. и у марту је износио 12,1%, искључујући ефекат промене девизног курса. Оваква кретања у сектору привреде утицала су да **раст кредита у Србији, који је у марту био највиши у региону,**[1] **буде у већој мери вођен кредитирањем привреде него становништва** (с доприносом од 7,2 п.п. наспрам 5,0 п.п.).

Вођени растом кредитне активности, и **укупни домаћи пласмани банака немонетарном сектору** (који, поред потраживања по основу кредита, обухватају и потраживања по основу улагања у хартије од вредности, камата и накнада, као и остала потраживања) такође су убрзали међугодишњи раст, на 11,6% у марту.

Кредити привреди забележили су неуобичајено високу реализацију за прво тромесечје у износу од **64,1 милијарду динара** (без ефекта промене девизног курса). Тај раст се готово у потпуности односио на кредите за ликвидност и обртна средства, при чему је највише повећано задуживање предузећа из енергетике, за којима следе предузећа из прерађивачке индустрије и пословања некретнинама. Банке су претежно кредитирале велика предузећа, али је и међугодишњи раст кредита на сегменту микропредузећа, малих и средњих предузећа убрзан на 7,6% у марту.

Кредити становништву су у првом тромесечју, по искључењу ефекта промене девизног курса, **повећани за 23,3 милијарде динара**, што је слично повећању оствареном у истом периоду претходне године. **Највећи део тог прираста (60%) односио се на стамбене кредите**, за којима следе готовински кредити. Добра реализација стамбених кредита, чији је међугодишњи раст у марту износио 16,2%, подржана је повољним условима задуживања, као и мерама које је Народна банка Србије донела 2020, чија је примена продужена и на ову годину (смањење минималног учешћа за куповину прве стамбене непокретности, мањи степен изграђености објекта, продужење рока отплате за најдуже пет година за стамбене кредите). Поред тога, расту стамбеног

Мг. раст кредитне активности додатно је убрзан у Т1
(мг. стопе раста, у %)

Извор: НБС и РЗС.
* Искључен ефекат промене девизног курса.
**Искључен ефекат отписа и продаје *NPL* од почетка 2016.

Раст кредита у Србији у Т1 био је највиши у региону
(номиналне мг. стопе раста, у %)

Извор: сајтови централних банака и прерачун НБС.

кредитирања доприносе и већа тражња за некретнинама, континуирани раст понуде станова и позитивни трендови на тржишту рада.

Услови задуживања на домаћем тржишту остали су повољни са становишта подршке кредитној активности, а тиме и привредном расту. Под утицајем пооштравања монетарних услова каматне стопе на нове динарске кредите привреди и становништву благо су повећане током првог тромесечја и у просеку су износиле 3,3% и 8,5%, респективно (са 3,0% и 8,3%), што је био просек претходног тромесечја. Истовремено, каматне стопе за кредите у евро знаку кориговане су у мањој мери него за динарске кредите и у првом тромесечју су у просеку износиле 2,4% за привреду и 3,4% за становништво.

[1] Поређење обухвата Албанију, Босну и Херцеговину, Бугарску, Мађарску, Румунију, Северну Македонију, Хрватску и Црну Гору.

Динаризација укупних пласмана привреди и становништву током првог тромесечја смањена је за 0,6 процентних поена, на **37,7% у марту**, под утицајем бржег раста девизно индексираних пласмана од раста динарских пласмана код оба сектора. Од тога, степен динаризације пласмана привреди смањен је за 0,5 процентних поена, на 23,5% у марту, док је динаризација пласмана становништву услед раста стамбених кредита смањена за 0,2 процентна поена, на 54,4% у марту.

Учешће проблематичних кредита у укупним кредитима смањено је у односу на крај 2021. за 0,1 процентни поен и у марту је износило 3,4%. Тиме се вредност овог показатеља изједначила с минимумом из новембра 2021, док се **овај показатељ за привреду у марту (2,4%) спустио на нову најнижу вредност.** Чињеница да је учешће проблематичних кредита у укупним кредитима **испод нивоа забележеног у месецима пре пандемије** (када је износило 4,1%) указује на то да су мере Народне банке Србије и Владе биле правовремене и да су спречиле већи негативан ефекат по привреду и становништво, а тиме и по финансијску стабилност. У односу на јул 2015, тј. непосредно пре почетка примене Стратегије за решавање проблематичних кредита, то учешће ниже је за 18,9 процентних поена. Покривеност проблематичних кредита и даље је на високом нивоу – исправке вредности укупних кредита у марту износиле су 89,2% бруто проблематичних кредита, док су исправке вредности проблематичних кредита биле на нивоу од 56,3% бруто проблематичних кредита.

I. Сектор привреде

1. Кредити привреди

Мг. раст кредита привреди додатно је убрзан током Т1, на 13,9% у марту (са 9,9% крајем 2021), чему је допринела неуобичајено висока реализација кредита за овај период године. Посматрано у номиналном изразу, стање кредита привреди у марту износило је 1.560,5 млрд динара, а њихово учешће у БДП-у[2] 24,3%, што је за 0,4 п.п. више него у децембру 2021. године.

Вођени кредитирањем јавних предузећа, **кредити привреди повећани су током Т1 за 64,1 млрд динара, или за 4,3%**, по искључењу ефекта промене девизног курса. **Посматрано по наменама**, раст се претежно односио на кредите за ликвидност и обртна средства (57,6 млрд динара), а повећано је и задуживање по основу осталих некатегорисаних кредита (8,3 млрд динара), као и прекорачења по трансакционим рачунима (2,9 млрд динара). С друге стране, стање инвестиционих кредита смањено је за 4,5 млрд динара, док су потраживања по осталим врстама кредита била готово непромењена у односу на крај 2021. Таква кретања утицала су на повећање учешћа кредита за ликвидност и обртна средства у укупним кредитима привреди, на 48,0% у марту, док је учешће инвестиционих кредита, који су следећи по заступљености, смањено на 39,7%. **Посматрано по делатностима**, током Т1 највише су се задужила предузећа из **енергетике**, за којима следе предузећа из **прерађивачке индустрије** и **пословања некретнинама**, док су предузећа из области саобраћаја и трговине осетније смањила своје кредитне обавезе. Кредити одобрени сегменту микропредузећа, малих и средњих предузећа чинили су нешто мање од две трећине укупних кредита привреди у марту, а њихов мг. раст убрзан је на 7,6%. Истовремено, рочност кредита привреди благо је скраћена у односу на крај 2021. и у марту су дугорочни кредити чинили 84,5% укупних кредита привреди.

Расту кредита за ликвидност и обртна средства допринело је и одобравање **кредита из гарантних шема**.[3] Током јануара и фебруара 2022. банке су

Натпросечна реализација кредита привреди у Т1 утицала је на убрзање мг. раста
(мг. стопе раста по програмском курсу, у %)

Извор: НБС.
* Искључен ефекат отписа и продаје *NPL* од почетка 2016.

Раст кредита привреди вођен је и у Т1 еврооиндексираним кредитима
(прираст, у млрд RSD)

Извор: НБС.
* Искључен ефекат промене курса.

Пандемија је утицала да кредити за обртна средства највише доприносе мг. расту кредита привреди
(доприноси у п.п., искључен ефекат промене девизног курса)

Извор: НБС.

Највећи део потраживања од привреде чине кредити прерађивачкој индустрији и трговини
(стања, у млрд RSD)

Извор: НБС.

[2] БДП остварен у последња четири тромесечја.

[3] За више детаља о кредитима из гарантних шема видети табелу Мере Народне банке Србије и Владе Републике Србије усмерене на подршку кредитној активности у условима пандемије *COVID*-19, стр. 15.

укупно одобриле 4,5 млрд динара (38,3 млн евра) кредита из прве[4] и друге[5] гарантне шеме. Тиме је износ укупно реализованих кредита уз државну подршку путем обе гарантне шеме, од почетка примене првог програма, достигао 279,1 млрд динара (2,4 млрд евра), при чему је 61,6% одобрених кредита било у динарима. С обзиром на то да се скоро 90% укупно одобрених кредита односи на нове кредите, у наредном периоду можемо очекивати да они позитивно утичу на економску активност. Те кредите су највише користила мала предузећа (45,5%), затим средња предузећа (28,1%) и микропредузећа (26,4%).

Кредити за обртна средства и инвестиције били су најзаступљенији и у Т1
(новоодобрени кредити, у млрд RSD)

Извор: НБС.

Обим новоодобрених кредита привреди током Т1 износио је 258,8 млрд динара, што је за 26,8% више него у истом периоду претходне године. Предузећа су и током Т1 највише користила кредите за ликвидност и обртна средства (64,2%), при чему су нешто мање од половине тих кредита користила микропредузећа, мала и средња предузећа. На инвестиционе кредите односило се 19,0% нових кредита привреди у Т1, при чему се на део тржишта који чине микропредузећа, мала и средња предузећа односило преко 80% ових кредита.

Кредити микро, малим и средњим предузећима чинили су половину нових кредита у Т1
(у млрд RSD)

Извор: НБС.

Израженији раст девизно индексираних пласмана привреди од динарских утицао је на смањење **степена динаризације пласмана привреди** током Т1 за 0,5 п.п., на **23,5% у марту**. У истој мери повећано је учешће евроиндексираних пласмана и пласмана у еврима, на 76,2% у марту, док учешће пласмана у доларима (0,3%) није промењено.

Динаризација потраживања од привреде благо је смањена у Т1
(валутна структура, у %)

Извор: НБС.

Учешће *NPL* у укупним кредитима привреди смањено је током Т1 за 0,4 п.п., на 2,4% у марту, што је нова најнижа вредност овог показатеља. У односу на јул 2015, тј. непосредно пре почетка примене Стратегије за решавање проблематичних кредита, **ово учешће је ниже за 22,5 п.п.**[6] И учешће *NPL* у укупним кредитима код привредних друштава смањено је за 0,4 п.п., на 2,6% у марту. То указује на то да су мере економске подршке биле адекватне и правовремене и да је и по њиховом престанку одржан квалитет активе банака. Посматрано по

[4] Закон о утврђивању гарантне шеме као мера подршке привреди за ублажавање последица пандемије болести *COVID-19* изазване вирусом *SARS-CoV-2* („Службени гласник РС", бр. 153/2020 и 40/2021).

[5] Закон о утврђивању друге гарантне шеме као мера додатне подршке привреди услед продуженог негативног утицаја пандемије болести *COVID-19* изазване вирусом *SARS-CoV-2* („Службени гласник РС", бр. 40/2021 и 129/2021).

[6] Важни фактори снажног пада *NPL* од 2016. и надаље су били успешно спровођење Стратегије за решавање проблематичних кредита и примена Одлуке о рачуноводственом отпису билансне активе банке. У складу са Стратегијом, Народна банка Србије донела је Акциони план (*https://nbs.rs/sr_RS/scripts/showcontent/index.html?id=8661*), усмерен на јачање капацитета банака за решавање *NPL* и допринос развоју тржишта *NPL*, чије су активности у потпуности спроведене, неке и пре рока.

делатностима, у односу на крај 2021. тај показатељ је смањен код свих делатности са изузетком трговине, а најизраженије смањење забележено је код енергетике (за 1,6 п.п.) и саобраћаја и пољопривреде (за по 1,4 п.п.). У односу на почетак примене Стратегије, најизраженије смањење бележи се код сектора грађевинарства, пословања некретнинама и трговине.

Показатељ адекватности капитала[7] на крају Т1 износио је 20,0% и знатно је изнад регулаторног минимума (8,0%), што указује на високу капитализованост и отпорност банкарског сектора на екстерне и домаће ризике.

2. Цена задуживања привреде

И поред благог раста, каматне стопе на динарске кредите привреди остале су повољне и наставиле су да се крећу близу најнижих нивоа, што је резултат претходних ублажавања монетарне политике Народне банке Србије, као и одобравања динарских кредита из гарантних шема, по повољним условима, чему је допринела и одлука Народне банке Србије из јула 2020. да плаћа већу стопу ремунерације банкама (за 0,5 п.п. вишу од стандардне стопе) које одобравају динарске кредите по стопи за најмање 0,5 п.п. нижој од максималне стопе предвиђене законом о првој односно другој гарантној шеми..

Просечна пондерисана каматна стопа на новоодобрене динарске кредите привреди у Т1 (3,3%) била је за 0,3 п.п. виша него у Т4 2021. Посматрано по наменама, повећане су каматне стопе на кредите за обртна средства (за 0,5 п.п., на 3,6%) и каматне стопе на инвестиционе кредите (за 0,8 п.п., на 5,0%), док су стопе на остале некатегорисане кредите снижене (за 0,4 п.п., на 2,4%). Посматрано по величини предузећа, просечне каматне стопе кретале су се у распону од 2,5% за велика предузећа до 5,2% за микропредузећа.

Просечна пондерисана каматна стопа на новоодобрене кредите привреди у еврима и евроиндексиране кредите снижена је у Т1 за 0,1 п.п., на 2,4%. Иако је просечна каматна стопа на кредите за ликвидност и обртна средства (2,3%) била иста као и у претходном тромесечју, раст учешћа ове категорије кредита, чија је стопа нижа од стопа на друге кредите, утицао је и на смањење просечне цене кредита привреди у евро знаку. Паду је допринело и смањење каматне стопе на инвестиционе кредите (за 0,1 п.п., на 2,9%), док су повећане стопе на остале некатегорисане евроиндексиране кредите (за 0,1 п.п., на 2,1%) и кредите за увоз (за 0,2 п.п., на 1,8%). Посматрано

Учешће *NPL* за поједине делатности се спустило на нове минимуме током Т1
(бруто принцип, у %)

Извор: НБС.

Каматне стопе на динарске кредите кретале су се близу стопа на девизне кредите и у Т1*
(просечне пондерисане вредности, на годишњем нивоу, у %)

Извор: НБС и Европска банкарска федерација.
* Искључени револвинг кредити, прекорачења по текућем рачуну и дуг по кредитним картицама.
** У еврима и евроиндексирани.

Цена задуживања микро, малих и средњих предузећа остала је повољна током Т1
(просечне пондерисане вредности, на годишњем нивоу, у %)

Извор: НБС.

[7] Регулаторни оквир стандарда Базел III примењује се од 30. јуна 2017.

по величини предузећа, просечна цена задуживања кретала се у распону од 2,0% за велика предузећа до 3,4% за микропредузећа.

3. Оцена понуде и тражње за кредитима – на основу резултата анкете о кредитној активности

Резултати **априлске анкете Народне банке Србије о кредитној активности банака** показују да су банке у Т1 додатно пооштриле стандарде по којима су одобравале кредите привреди, при чему се то пооштравање готово у потпуности односило на девизно индексиране кредите. На пооштравање стандарда, према оцени банака, деловали су пре свега виши трошкови извора за кредите, неизвесност у погледу опште економске ситуације и последично мања спремност за преузимање ризика. Банке сматрају да ће исти фактори определити и даље пооштравање стандарда, које очекују и у Т2.

Према резултатима анкете, током Т1 за све категорије клијената повећане су провизије и накнаде и каматне марже, а пооштрени су и захтеви у погледу колатерала. С друге стране, за велика предузећа благо је продужена рочност и повећан максимални износ кредита.

Тражња предузећа свих величина за кредитима наставила је да расте у Т1, мада у мањој мери него што је то очекивано у јануарској анкети. На раст тражње највише су утицале потребе финансирања обртних средстава и капиталних инвестиција. Банке очекују даљи раст тражње и у Т2, вођен потребама за ликвидним средствима и рефинансирањем претходно узетих кредита.

Кредитни стандарде за девизноиндексиране кредите привреди пооштрени су и у Т1

(у нето %)

Извор: НБС.

Напомена: Раст вредности указује на пооштравање, а пад на ублажавање кредитних стандарда.

Банке су у Т1 пооштриле ценовне услове и захтеве у погледу колатерала, а продужиле рочност кредита привреди

(у нето %)

Извор: НБС.

Напомена: Раст вредности указује на пооштравање, а пад на ублажавање кредитних услова.

Раст тражње за кредитима у Т1 био је испод очекивања из јануарске анкете, а сличан раст очекује се у Т2

(у нето %)

Извор: НБС.

* Позитивна вредност указује на повећање тражње, негативна на смањење тражње.

II. Сектор становништва

1. Кредити становништву

Мг. раст кредита становништву у марту је износио 10,7%, што је слично као у децембру 2021. (10,8%). Номинално посматрано, стање кредита становништву у марту износило је 1.389,3 млрд динара, што чини 46,4% кредитних потраживања банака од немонетарног сектора и 21,6% БДП-а.[8]

Кредити становништву су у Т1, без ефекта промене девизног курса, **повећани за 23,3 млрд динара, или за 1,7%**, што је слично повећању које је остварено у истом периоду претходне године. Највећи део (60%) прираста кредита становништву односио се на стамбене кредите, који су повећани за 14,1 млрд динара, при чему је њихов мг. раст у марту износио 16,2%. На добру реализацију стамбених кредита одразили су се повољни услови задуживања, већа тражња за некретнинама и континуирани раст понуде станова. За стамбеним кредитима следе готовински кредити, који су у Т1 повећани за 8,8 млрд динара, а затим кредити за ликвидност и обртна средства одобрени предузетницима (2,9 млрд динара) и задужења по текућим рачунима (1,4 млрд динара). Истовремено, остали некатегорисани кредити смањени су за 2,6 млрд динара, док су обавезе грађана по кредитима других намена бележиле мање промене. Раст стамбених кредита допринео је расту њиховог учешћа у укупним кредитима становништву у Т1 за 0,4 п.п., на 39,3% у марту. Иако се наставља смањење учешћа готовинских кредита (за 0,1 п.п. у Т1), ова врста кредита је и даље најзаступљенија у структури кредита становништву (44,0% у марту).

Стамбено кредитирање подржано је и мерама Народне банке Србије које су донете 2020, а чија је примена продужена и на ову годину. Банкама је омогућено да продуже рок отплате стамбених кредита за најдуже пет година, да смање учешће за куповину прве стамбене непокретности на 10%, са 20%, уз нижи минимални степен изграђености објекта чију је куповину могуће финансирати стамбеним кредитима. Поред тога, до краја 2022. банке клијентима који не примају зараду или пензију преко рачуна у тој банци могу да одобре кредит до 90.000 динара на рок до две године, чиме се и даље олакшава приступ динарским

Мг. раст кредита становништву у Т1 био је сличан као крајем 2021. године
(мг. стопе раста по програмском курсу, у %)

Извор: НБС.
* Искључен ефекат отписа и продаје *NPL* од почетка 2016.

Три петине прираста кредита становништву у Т1 односило се на стамбене кредите у евро знаку
(прираст, у млрд RSD)

Извор: НБС. * Искључен ефекат промене курса.

Од јуна 2021. стамбени кредити највише доприносе мг. расту кредита становништву
(у п.п., искључен ефекат промене девизног курса)

Извор: НБС.
* До децембра 2015. допринос готовинских кредита приказан је у оквиру доприноса осталих кредита.
** Кредити одобрени предузетницима.

[8] БДП остварен у последња четири тромесечја.

краткорочним кредитима. Примена других мера које се односе на продужење рока отплате и рефинансирање потрошачких, готовинских и осталих кредита (осим стамбених) окончана је крајем 2021. године.

Новоодобрени кредити становништву у Т1 износили су 127,8 млрд динара, што је незнатно више (1,3%) него у Т1 2021. Готовински кредити чинили су 59,3% нових кредита у Т1, док се на стамбене кредите односило 23,2% нових кредита становништву. Обим нових стамбених кредита у Т1 износио је 29,7 млрд динара, чиме је настављен раст тражње становништва за стамбеним кредитима из претходног периода.

Раст девизно индексираних пласмана, услед раста стамбених кредита, који су готово у потпуности у евро знаку (преко 99%), био је бржи од раста динарских, што је утицало на то да **динаризација стања пласмана становништву**[9] у Т1 буде смањена за 0,2 п.п., на 54,4% у марту. Истовремено, учешће пласмана у еврима током Т1 повећано је за 0,2 п.п., на 45,5% у марту, док је учешће пласмана у швајцарским францима (0,1%) било непромењено.

Учешће *NPL* у укупним кредитима становништву благо је повећано током Т1, за 0,1 п.п., на 4,2%[10] у марту. Повољни показатељи *NPL* указују на то да су мере Народне банке Србије и Владе биле правовремене и да су допринеле томе да се избегну већи негативни ефекти пандемије на кредитну способност грађана. У односу на период непосредно пре доношења Стратегије за решавање проблематичних кредита, то учешће је ниже за 7,0 п.п. Посматрано по наменама, учешће *NPL* у Т1 смањено је за стамбене кредите (за 0,1 п.п.) и прекорачења по текућим рачунима (за 0,4 п.п.), а повећано за готовинске кредите (за 0,4 п.п.), потрошачке кредите и кредитне картице (за по 0,1 п.п.).

2. Цена задуживања становништва

Становништво се и у Т1 задуживало по повољним условима, што је доприносило наставку раста кредитне активности.

Просечна пондерисана каматна стопа на новоодобрене динарске кредите становништву у Т1 износила је 8,5% и благо је повећана (за 0,2 п.п.) у односу на Т4 2021. То повећање определио је раст каматних стопа на готовинске (за 0,1 п.п., на 9,0%) и остале некатегорисане кредите (за 0,6

[9] Укључујући непрофитне институције и предузетнике.
[10] Ако се укључе предузетници и приватна домаћинства, то учешће је повећано за 0,2 п.п., на 4,3% у марту, а у односу на јул 2015. ниже је за 7,9 п.п.

Највећи део новоодобрених кредита у Т1 чинили су готовински и стамбени кредити
(новоодобрени кредити, у млрд RSD)

Извор: НБС.
* До децембра 2014. године у категорији „Остали кредити" подразумевали су се готовински и остали кредити заједно.

Крајем Т1 нешто мање од 55% пласмана становништву било је у динарима
(валутна структура, у %)

Извор: НБС.

Учешће *NPL* у укупним кредитима становништву остало је близу најнижих нивоа Т1
(бруто принцип, у %)

Извор: НБС.

Током Т1 благо је повећана просечна цена динарских и девизних кредита*
(просечне пондерисане вредности, на годишњем нивоу, у %)

Извор: НБС и Европска банкарска федерација.
* Искључени револвинг кредити, прекорачења по текућем рачуну и дуг по кредитним картицама.
** У еврима и евроиндексирани.

п.п., на 6,6%). С друге стране, за по 0,2 п.п. смањене су просечне каматне стопе на потрошачке и стамбене[11] кредите, на 1,7% и 7,1%, респективно.

И просечна пондерисана каматна стопа на новоодобрене евроиндексиране кредите становништву повећана је у Т1 за 0,1 п.п., на 3,4%. При томе, просечна стопа на најзаступљеније, стамбене кредите (2,6%) није промењена, док је стопа на потрошачке кредите повећана за 0,2 п.п., на 4,4%. С друге стране, снижене су просечне каматне стопе на готовинске (за 0,3 п.п., на 2,9%) и остале некатегорисане кредите (за 0,1 п.п., на 6,5%).

3. Оцена понуде и тражње за кредитима – на основу резултата анкете о кредитној активности

Према резултатима априлске анкете о кредитној активности Народне банке Србије, банке су у Т1, четврто тромесечје заредом, ублажиле кредитне стандарде за становништво. Ублажавање се највише односило на динарске готовинске кредите и кредите за рефинансирање, а ублажени су и стандарди за стамбене кредите с девизном клаузулом. Стандарди су ублажени првенствено захваљујући конкуренцији у банкарском сектору, опоравку тржишта рада и факторима у вези с тржиштем некретнина, док је повећање трошкова извора финансирања деловало у супротном смеру. Током Т2 банке очекују пооштравање стандарда, под утицајем већих трошкова финансирања, неизвесности у погледу опште економске ситуације и последично мање спремности за преузимање ризика.

Према оцени банака, у Т1 су ублажени захтеви у погледу учешћа за кредите, снижене су каматне марже и провизије и накнаде, док је рочност кредита скраћена.

Током Т1 **тражња становништва за кредитима наставила је да расте** и била је усмерена ка динарским готовинским кредитима и кредитима за рефинансирање и евроиндексираним стамбеним кредитима. Према оцени банака, раст тражње је био готово подједнако вођен рефинансирањем постојећих обавеза и дешавањима на тржишту некретнина. **Наставак раста тражње очекује се и у Т2**, коме ће, поред наведених фактора, доприносити и набавка трајних потрошних добара.

Банке су наставиле да ублажавају кредитне стандарде становништву у Т1
(у нето %)

Извор: НБС.
Напомена: Раст вредности указује на пооштравање, а пад на ублажавање кредитних стандарда.

Ценовни услови коришћења кредита били су повољнији, захтеви у погледу колатерала ублажени, док је рочност кредита скраћена у Т1
(у нето %)

Извор: НБС.
Напомена: Раст вредности указује на пооштравање, а пад на ублажавање кредитних услова.

Тражња грађана за кредитима расла је нешто испод очекивања из јануарске анкете, а даљи раст очекује се и у Т2

Извор: НБС.
* Позитивна вредност указује на повећање тражње, негативна на смањење тражње.

[11] Који се користе за адаптацију стамбеног простора (кредити за енергетску ефикасност) и који су скупљи од кредита за куповину стамбене непокретности.

Мере Народне банке Србије и Владе Републике Србије усмерене на подршку кредитној активности у условима пандемије *COVID-19*

2020.										2021.		2022.
Март	Април	Мај	Јун	Јул	Август	Септ.	Окт.	Нов.	Децембар	Јануар - Март	Април - Децембар	Јануар - Март
Мере монетарне политике												
Референтна каматна стопа												
Смањена за 0,5 п.п., на 1,75%	Смањена за 0,25 п.п., на 1,5%		Смањена за 0,25 п.п., на 1,25%						Смањена за 0,25 п.п., на 1,0%			
Повољнији услови за кредите у оквиру гарантне шеме												
				Стимулисано одобравање динарских кредита из гарантне шеме по ниским каматним стопама – умањење од најмање 50 б.п. у односу на максималне стопе предвиђене законима којима се уређује прва односно друга гарантна шема, НБС компензује кроз вишу стопу ремунерације (за 50 б.п. у односу на стандардну) на износ издвојене динарске обавезне резерве							
Додатне мере Народне банке Србије												
Мораторијум												
	Застој у отплати обавеза дужника				Застој у отплати обавеза дужника				Застој у отплати обавеза дужника који због пандемије не могу да измирују своје обавезе, уз продужење рока отплате тако да месечне обавезе дужника не буду веће од оних пре одобравања олакшица			
Стамбено кредитирање												
			Обавезно учешће грађана у кредитима за куповину прве стамбене непокретности може бити смањено са 20% на 10%									
			Смањен минимални степен изграђености објекта чију је куповину могуће финансирати стамбеним кредитима банака									
			Продужавање рока отплате стамбених кредита за најдуже пет година									
Остали кредити												
				Продужење рока отплате и рефинасирање потрошачких, готовинских и осталих кредита становништву (осим стамбених) до осам година								
				Омогућено је банкама да одобравају динарске кредите (до 90.000 динара) становништву, рочности до две године, само с потписаном изјавом о запослењу/пензији								
Мере Владе Републике Србије												
Гарантне шеме												
	Пословне банке уз гаранцију државе могу да укупно одобре микропредузећима, малим и средњим предузећима и предузетницима до 2,5 млрд евра кредита за ликвидност и набавку обртних средстава који треба да буду пуштени у оптицај до краја јула 2022. Кредити могу бити одобрени у динарима по максималној каматној стопи 1М *BELIBOR* + 2,5 п.п, или у еврима по максималној каматној стопи 3М *EURIBOR* + 3,0 п.п. Максимална рочност кредита је 36 месеци укључујући грејс период од 9 до 12 месеци.												
										Кредити намењени предузећима из угрожених сектора (транспорт, угоститељство, туристичке агенције и хотелијерство у градовима) и предузећима која су у 2020. имала пад пословних прихода већи од 20%. Укупно може бити одобрено до 500 млн евра кредита за ликвидност и набавку обртних средстава, који треба да буду пуштени у оптицај до краја јула 2022. Кредити могу бити одобрени у динарима по максималној каматној стопи 1М/3М *BELIBOR* + 2,75 п.п, или у еврима по максималној каматној стопи 3М *EURIBOR* + 4,0 п.п. Максимална рочност кредита је 60 месеци укључујући грејс период од 18 до 24 месеца.		

Извор: НБС.

Методолошке напомене

- Кредити подразумевају потраживања банака по основу главнице кредита.
- Пласмани обухватају потраживања по основу кредита, камата и накнада, датих депозита, хартија од вредности и акција предузећа.
- Све врсте потраживања исказане су по бруто принципу, тј. нису умањене за исправке вредности.
- Динарски пласмани су пласмани одобрени у динарима без девизне клаузуле. Под девизном клаузулом подразумева се валутна клаузула којом се утврђује заштита од ризика промене курса динара.
- При искључивању ефекта курса, обрачунато полазећи од оригиналне валутне структуре и по курсу динара према евру, америчком долару и швајцарском франку на дан 30. септембра 2014.
- Нови послови укључују све финансијске аранжмане (кредити и депозити) за које су услови уговорени први пут у току месеца о коме се извештава, као и све постојеће уговоре за које су нови услови поново уговорени (анексирани), уз активно учешће клијента.
- Користи се секторска класификација монетарне статистике. Сектор привреде обухвата јавна предузећа, привредна друштва и нефинансијски сектор у стечају, а сектор становништва – становништво, предузетнике, приватна домаћинства са запосленим лицима и регистроване пољопривредне произвођаче. Изузетно:
  - у новоодобреним кредитима, у сектор становништва укључене су непрофитне институције које пружају услуге становништву (у складу с методологијом Европске централне банке);
  - код проблематичних кредита, сектори су приказани одвојено, а ради поређења с подацима монетарне статистике, врши се њихово агрегирање.
- Под појмом *проблематични кредити* подразумева се стање укупног преосталог дуга појединачног кредита (укључујући и износ доцње):
  - по основу кога је дужник у доцњи (на начин предвиђен одлуком којом се уређује класификација билансне активе и ванбилансних ставки банке) дуже од 90 дана, или по основу плаћања камате или главнице;
  - по коме је камата у висини тромесечног износа (и виша) приписана дугу, капитализована, рефинансирана или је њено плаћање одложено;
  - по основу ког дужник касни мање од 90 дана, али је банка проценила да је способност дужника да отплати дуг погоршана и да је отплата дуга у пуном износу доведена у питање.